

Brinken II, Mogenstrup

Udgravningsberetning

NÆM 2004:122 B
KUAS FOR 2003-2122-0700

Næstved Museum 2005

Brinken II, Mogenstrup

Udgravningsberetning

J.nr. NÆM 2004:122 B; KUAS FOR 2003-2122-0700

Sted.nr. 05.04.01; Hammer Sogn, Hammer Herred, Storstrøms Amt (tidl. Præstø)
4-cm kort: 1512 III NV

Langhus og aktivitetsområde fra ældre jernalder

Udgravning foretaget af stud. mag. Anne Rosenberg Andersen i perioden 10.-21. jan. 2005

Kommentar [M&M1]: Hvor lang tid var Kim i gang - igen?

Indhold

Resumé	2
Undersøgelsens forhistorie	3
Administrative data	3
Øvrige data	3
Topografi	3
Målesystem	3
Metodik og forløb	4
Resultater	4
Huset	4
Anlæg omkring huset	5
Fremtidige undersøgelser	5

Litteratur

Anlægsliste

Tegningsliste

Div. kort samt kopier af originaltegninger (nedsat 50%)

Resumé

Efter prøveudgravningen forud for 2. udstykningsetape Brinken matrikel 2g, Pederstrup By, Mogenstrup (Fladså Kommune) blev der i januar 2005 foretaget udgravning af et mindre hus af ældre jernalderkarakter. Hus og det omkringliggende aktivitetsområde var beliggende i udstykningens sydøstlige hjørne; et område som kun var lettere kuperet i forhold til resten af udstykningsområdet.

Der blev afdækket ca. 700 m², for at forbinde prøvegravningens to søgegrøfter hvor imellem hus og aktivitetsområdet var beliggende. Hus, aktivitetsområde mv. er tegnet i 1:50, og snittene af stolpehuller er tegnet i 1:10 (jf. anlægslisten).

Huset af ældre jernalder karakter var placeret i den vestlige del af udgravningsfeltet. Aktivitetsområdet er karakteriseret af flere affaldsgruber og kogestensgruber, der formentlig kan knyttes til husets brugsperiode. Huset har store ligheder med de to huse, som blev fundet i forbindelse med den tidligere udstykning af Brinken i 2001.

Undersøgelsen forhistorie

I forbindelse med 2. etape af udstykninger til boliger på matrikel 2g, Pederstrup By, Mogenstrup (Fladså Kommune lokalplan) blev der foretaget prøvegravning ved Næstved Museum (= NÆM 2004:122). Ved denne undersøgelse fremkom i den østlige del af området en koncentration af anlægsspor, der førte til nærværende, egentlige udgravning på området.

To tidligere undersøgelser sandt sted i 1999 og 2001. Undersøgelsen fra 1999 omfattede hovedsageligt et tidligere vådområde, mens der ved undersøgelsen i 2001, direkte forud for første udstykning, fremkom to huse med tilhørende udhuse fra ældre jernalder samt fem grave, hvoraf en grav med sikkerhed kunne dateres til overgangen mellem yngre bronzealder og førromersk jernalder. Der udover blev der fundet store mængder af kogestensgruber (jf. rapporterne over de to undersøgelser NÆM 1995:122).

Administrative data

Fladså Kommune ejede jorden, var bygherre på byggemodningen og betalte undersøgelsen. Alle relevante skrivelser i forbindelse med sagsgangen, samt rapport, originaltegninger og udtagne prøver forefindes på Næstved Museum under journalnummer NÆM 2004:122B.

Øvrige data

Undersøgelsen blev med mindre afbræk foretaget i perioden 10.-21. jan. 2005 af stud. mag. Anne Rosenberg Andersen som daglig leder. Desuden deltog BA Kim Christensen og stud. mag. Lehne Mailund Christensen i undersøgelsen. Ansvarlig leder var museumsinspektør Thomas Roland.

Kommentar [M&M2]: Hvor lang tid var Kim i gang - igen?

Muldafrømning blev foretaget med en rendegraver med 1,80 m bred skovl, fra Skippers Dræning.

Topografi

Udstykningsområdet udgør ca. 60.000 m² der topografisk markeres af en bakke beliggende i den vestlige del af området. Nedenfor bakken, mod vest, findes en gammel lavning. Området øst for bakken er ganske jævnt, dog med enkelte mindre forhøjninger i landskabet, især mod syd.

Undergrunden var i området yderst varierende med markante skift. Generelt var undergrunden grågult ler, hvilket adskiller sig fra resten af udstykningsområdets undergrund, der hovedsagelig var sandet ler.

Muldtykkelsen var ganske ensartet over hele området på en ca. 25-30 cm tykt. Det skal derudover bemærkes, at der generelt var et mere diffust afgrænset lag mellem muldlaget og undergrunden.

Målesystem

Der blev udlagt en østvest-gående hovedlinje (x-aksen) vha. målebånd og "Pythagoras". Hovedpunktet i målesystemet har koordinaterne 200/400. X-aksen stiger mod vest, mens y-aksen stiger mod syd.

Udgravningsgrænsen er indmålt af landmåler i system 34 (WGS 84), Sjælland, jf. "Felt 2" på landmålerens oversigtsplan og detailplan med de lokale koordinater og system 34 koordinater angivet.

Udgravningen er ikke indmålt horisontalt.

Kommentar [M&M3]: Ikke sandt?

Kommentar [M&M4]: Mangle landmålerens koordinater

Metodik og Forløb

Der blev vha. af rende-graver afdækket således, at området omkring huset blev afdækket og der blev skabt forbindelse til prøveudgravningsgrøfterne 29 og 30, hvor der blev fundet flere gruber og stolpespor.

Udgravningsområde blev derefter tegnet i 1:50 (jf. T1-4). Da det fra starten var bestemt kun at snittet stolpespor og anlæg i forbindelse med huset, blev der givet anlægsnumre til de anlæg, som udvalgt til videre undersøgelse

Anlægsnumrene starter ved 500 for at være lettere til at skelne fra anlægsnumrene fra prøveudgravningen (Brinken, NÆM 2004-122) og fra udgravningen af koge-grubefeltet (Brinken I, NÆM 2004-122A).

De udvalgte stolpespor blev alle snittet. De tagbærende stolper blev udgravet, hvorefter snittet blev tegnet i 1:10 og beskrevet. Vægstolperne blev derimod blot snittet og beskrevet. For beskrivelse af de forskellige anlæg henvises til anlægsbeskrivelsen længere fremme og for snitte-tegning til vedlagte tegninger ST 1 og 2.

På grund af vintervejret blev en del af udgravningen besværliggjort, ligesom vejret hæmmende en del iagttagelser vedr. anlæggenes fyld og beskaffenhed

Resultater

Huset

Huset som blev fundet på lokaliteten har en spinkel, treskibet konstruktion. Huset ligger med en øst-vestlig orientering med en længde på 10 meter og en bredde på 6 meter. Ved prøveudgravningen blev kun de fire sæt tagbærende stolper registreret, men ved selve udgravningen var det muligt at lokalisere de, om end svagt markerede, stolper fra væg-gens konstruktion. På den nordlige side af huset var en mindre grube, som kan have fungeret del af indgangskonstruktionen eller som et udsmidslag direkte placeret uden for huset.

Husets konstruktion er umiddelbart af ældre jernalder karakter jf. bl.a. Linda Boyes udgravninger af Bellingegård ved Køge, hvor den ældre romertids huse markerer sig ved at have 4-5 sæt tagbærende stolper med lige vægvinkler. Denne hustype som kendes fra flere steder på Sjælland, bl.a. også Sandagergård på Møn, hvor der blev fundet lignende konstruktioner.

Denne type af huse har et langt tidsmæssigt spænd fra den førromerske jernalder frem til og med yngre romersk jernalder (ca. 500 f.Kr. til 400 e.Kr.). Det vil betyde, at huset fra Brinken skal således placeres inden for denne tidsramme. En nærmere datering er dog ikke mulig, da der mangler oldsagsfund fra lokaliteten. Dog kan en sammenligning med husene fundet ved udgravningen af den 2. etapes udstykning på Brinken. Ved denne udgravning blev der lokaliseret og udgravet to huse samt 5 grave. Husene på denne del af Brinken er ligeledes dateret til den ældre jernalder, mens gravene kunne dateres til overgangen mellem yngre

bronzealder og førromersk jernalder (omkring år 500 f.Kr.). Dette kunne tyde på at alle husene fundet på Brinken skal dateres til den tidlige del af den ældre jernalder.

Anlæg omkring huset

I området øst for huset blev der fundet flere gruber af forskellig karakter, som alle umiddelbart vil kunne knyttes til huset og det brugsperiode. Især gruberne i den sydøstlige ende af feltet tyder på dette. Her blev der bl.a. fundet kogestensgruber, mens en af gruberne i den nordøstlige del havde spor efter brændt ler.

Til trods for at disse gruber ikke blev undersøgt tolkes de som værende samtidige med det lille langhus.

Fremtidige undersøgelser

Da der ved prøveundersøgelsen af Brinken ikke blev udgravet omkring udstykningsområdets højeste punkt på den vestlige del samt herfra og mod øst, vil det være tilrådeligt at undersøge dette område, hvis der på senere tidspunkt skal nedlægges kloaker eller beplantning hér.

Området omkring huset på Brinken II anses for at være færdigundersøgt.

29. juli 2005

Anne Rosenberg Andersen

Litteratur

Boye, L., 1992. Huskronologi for sjællandske jernalderhuse? Fremlæggelse af en metode med udgangspunkt i Bellingebopladsen ved Ølby, Østsjælland. I: Sjællands Jernalder. Beretning fra et symposium 24. IV. 1990 i København. Lund Hansen og Nielsen (eds.). Københavns Universitet.

Christensen, D.V. & K. M. Hansen, 1997. Sandagergård – En jernalderlandsby ved Stege Nor på Møn. Kulturhistoriske Studier 1997. Vordingborg

Anlægsliste

A500	1. Brungrå, heterogen, leret let sandet muld 2. Gulgråt, heterogen undergrundsler	Tagbærende stolpe	Dybde: 19 cm Diameter: 27 cm
A501	1. Brungrå, heterogen, leret let sandet muld 2. Gulgråt, heterogen undergrundsler	Tagbærende stolpe	Dybde: 24 cm Diameter: 34 cm
A502	1. Brungrå, heterogen, leret let sandet muld 2. Gulgråt, heterogen undergrundsler	Tagbærende stolpe	Dybde: 24 cm Diameter: 40 cm
A503	1. Brungrå, heterogen, leret let sandet muld 2. Gulgråt, heterogen undergrundsler	Tagbærende stolpe	Dybde: 26 cm Diameter: 36 cm
A504	1. Brungrå, heterogen, leret let sandet muld 2. Gulgråt, heterogen undergrundsler	Tagbærende stolpe	Dybde: 6 cm Diameter: 32 cm
A505	1. Brungrå, heterogen, leret let sandet muld 2. Gulgråt, heterogen undergrundsler	Tagbærende stolpe	Dybde: 25 cm Diameter: 33 cm
A506	1. Brungrå, heterogen, leret let sandet muld m. nistre af trækul og brændt ler 2. Gulgråt, heterogen undergrundsler	Tagbærende stolpe	Dybde: 37 cm Diameter: 32 cm
A507	1. Brungrå, heterogen, leret let sandet muld 2. Gulgråt, heterogen undergrundsler	Tagbærende stolpe	Dybde: 23 cm Diameter: 30 cm
A508	1. Gulgrå, relative homogen ler fyld, der synes at adskille sig fra det omgivende undergrundsler 2. Gråbrun, partielt sodet leret muld 3. Grålig, heterogent lag af undergrundsler i blandet muld 4. Gulgrå, heterogen undergrundsler	Stolpehul?	Dybde: 14 cm Diameter: 18 cm
A509	Jf. A508 – lag 2-4	Udsmidslag/grube	Dybde: 22 cm Diameter: 162 cm
A510	Fyld: Brungul, heterogen ler *	Indgangsstolpe?	Dybde: 22 cm Diameter: 18 cm
A511	Kunne ikke erkendes i profil *	Gavlstolpe	Dybde: ? Diameter: ?
A512	Kunne ikke erkendes i profil *	Gavlstolpe	Dybde: ? Diameter: ?
A513	Kunne ikke erkendes i profil *	Gavlstolpe	Dybde: ? Diameter: ?
A514	Fyld: Brungul, heterogen let sandet ler med nistre af trækul og brændt ler	Gavlstolpe	Dybde: 24 cm Diameter: 14 cm
A515	Kunne ikke erkendes i profil * Undergrund: Grågul, heterogen ler	Vægstolpe	Dybde: ? Diameter: ?
A516	Kunne ikke erkendes i profil * Undergrund: Grågul, heterogen ler	Vægstolpe	Dybde: ? Diameter: ?
A517	Fyld: Grågul, heterogen ler m. trækulsspor centralt placeret	Vægstolpe	Dybde: 16 cm Diameter: 10 cm

A518	1. Mørkere, gulgrå let sandet ler 2. Gulgrå, heterogen undergrundsler	Vægstolpe	Dybde: 24 cm Diameter: 9 cm
A519	1. Let mørk gulgrå let sandet ler 2. Gulgrå, heterogen undergrundsler	Vægstolpe	Dybde: 16 cm Diameter: 10 cm

* Blev undersøgt i sne og frost, KC havde svært ved at erkende indridsninger og de svage trækulsspor der var erkendingsgrundlaget for vægstolperne. Iagttagelser er med forbehold.

Tegningsliste

Fladetegninger

T1

T2

T3

T4

Snittegninger

ST1

ST2